

Departamento di
Enseñansa Aruba

Eindtermen en Examenprogramma Algemeen Voortgezet Onderwijs Aruba

Vak: aardrijkskunde

Leerweg: havo en vwo

Document nr.: 12

Colofon

Dit document over de eindtermen en het examenprogramma is een uitgave van Departamento di Enseñansa Aruba (DEA) voor het vak aardrijkskunde op de havo en het vwo. Dit document is geldig vanaf augustus 2024. De documenten die op ea.aw zijn geplaatst zijn de geldige documenten.

Het is toegestaan delen van de uitgave voor intern gebruik te kopiëren, mits de bron vermeld wordt.

Voorwoord

Voor u liggen de vernieuwde eindtermen en het examenprogramma aardrijkskunde voor de havo en het vwo. In het kader van de landsverordening van het voortgezet onderwijs (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24 artikel 11e) dienen de eindtermen periodiek gereviseerd/gewijzigd te worden.

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Overzicht van alle vakken van het avo	7
2. Aardrijkskunde havo en vwo	8
3. Het examenprogramma aardrijkskunde havo en vwo.....	9
Omschrijving van de examenstof aardrijkskunde voor het centraal examen.....	10
Omschrijving van de examenstof aardrijkskunde voor de schoolexamens	10
4. Eindtermen aardrijkskunde havo	11
5. Eindtermen aardrijkskunde vwo	14

Inleiding

Dit document dat aan de Minister van Onderwijs aangeboden is, vormt de basis voor het examenprogramma.

Het vak aardrijkskunde dient:

- algemeen vormend te zijn;
- aan te sluiten bij het vak in het vervolgonderwijs als bijdrage aan de ontwikkeling van vaardigheden;
- de basis te zijn voor het opbouwen van een doorlopende leerlijn vanuit de onderbouw;
- enthousiasme en interesse voor het vak te kweken.

De landsverordening (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24, artikel 11d, lid 1) onderscheidt de volgende profielen op het avo:

- natuurwetenschappen;
- mens en maatschappijwetenschappen;
- humaniora.

Een profiel voor de mavo, havo en het vwo bestaat uit drie onderdelen (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24, zie artikel 11d, lid 2):

- een gemeenschappelijk deel dat gelijk is voor alle profielen van de desbetreffende schoolsoort;
- een profieldeel dat bestaat uit een verplicht deel en een keuze van of een combinatie van vakken;
- een keuzedeel.

Voor de plaatsing van het vak aardrijkskunde binnen de profielen wordt verwezen naar het landsbesluit examens vwo, havo en mavo, AB 1991 No. Gt 35.

Voor het vak aardrijkskunde wordt het in Nederland ontwikkelde centrale examen voor het Caribisch gebied afgenomen. De eindtermen van de domeinen A tot en met D zijn integraal overgenomen uit het examenprogramma voor het vak aardrijkskunde in Nederland (Zie examenblad.nl.). Voor domein E bestaat een Caribische eindterm.

In hoofdstuk 1 van dit document staat een overzicht van de vakken die in het avo worden aangeboden met daarbij de aanduiding van herkomst van de eindtermen en het examenprogramma. Hoofdstuk 2 betreft de omschrijving van het vak aardrijkskunde. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de domeinen en de verdeling van de schoolexamens en het centrale examen. Hoofdstuk 4 bevat de eindtermen die de kandidaat aan het einde van de havo dient te beheersen en hoofdstuk 5 de eindtermen voor de vwo-kandidaat.

1. Overzicht van alle vakken van het avo

Onderstaande tabel bevat een overzicht van alle vakken die aangeboden worden op de mavo, de havo en het vwo van Aruba. Tevens staat vermeld van waar de eindtermen en het examenprogramma afkomstig zijn.

Tabel 1.1 Eindtermen en examenprogramma's

Overzicht van de vakken en eindtermen & examenprogramma's				
Vakken		Afkomstig uit		
		mavo	Havo	vwo
1	Nederlandse taal en literatuur	AUA	NL	NL
2	Papiamentse taal en cultuur	AUA	AUA	AUA
3	Moderne Vreemde talen en literatuur (Engelse, Spaanse, Franse taal en literatuur)	-	NL	NL
3A	Engelse taal en literatuur	NL [vmbo-GT/TL]	-	-
3B	Spaanse taal en literatuur	AUA	-	-
4	Rekenen	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
5	Lichamelijke Opvoeding	AUA	AUA	AUA
6	CKV (gemeenschappelijk deel)	AUA	AUA	AUA
7	Wiskunde	NL [vmbo-GT/TL]	-	-
7A	Wiskunde A	-	NL	NL
7B	Wiskunde B	-	NL	NL
7C	Wiskunde C	-	-	NL
7D	Wiskunde D	-	NL	NL
8	Biologie	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
9	Natuurkunde/NaSk1	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
10	Scheikunde/NaSk2	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
11	Geschiedenis	AUA	AUA	AUA
12	Aardrijkskunde	AUA	NL	NL
13	Economie	NL	NL	NL
14A	Bedrijfskunde	AUA	-	-
14B	Bedrijfseconomie	-	NL	NL
15	I&S/ Maatschappijleer	-	AUA	AUA
16	Kunstvak/CKV profieldeel	AUA	AUA	AUA
17	Filosofie	-	NL	NL
18	Informatica	-	NL	NL

2. Aardrijkskunde havo en vwo

Aardrijkskunde gaat over gebieden in verandering en complexe thema's en processen op aarde. Aardrijkskunde maakt leerlingen bewust van het feit dat ze verantwoord moeten omgaan met de planeet aarde, het draagt bij aan burgerschapsvorming en duurzame ontwikkeling. Het vak aardrijkskunde dient de kandidaat te stimuleren interesse te ontwikkelen voor lokale en mondiale maatschappelijke vraagstukken en een beargumenteerd standpunt in te nemen. Aardrijkskunde biedt de kandidaat de kans om vertrouwd te raken met de complexe uitdagingen van de 21ste eeuw in de wereld. Door de toenemende globalisering wordt de wereld kleiner en door sociale media vervagen barrières van tijd en plaats in de communicatie. Meer en meer raken delen van de wereld met elkaar verweven. Deze ruimtelijke verwevenheid tussen landen, mensen, handel, technologie en sociale media heeft tot gevolg dat het vak aardrijkskunde de kandidaat nieuwe kennis en vaardigheden dient aan te bieden (21ste-eeuwse vaardigheden).

Het vak houdt zich bezig met beschrijvende en verklarende vragen en richt zich ook op voorspellende en probleemoplossende vragen. De kandidaat onderzoekt de huidige situatie, verkent mogelijke toekomstscenario's en denkt kritisch na over de invloed die hij hierop kan uitoefenen. Dit alles in een ruimtelijke context met samenlevingen met een toenemende complexiteit en pluriformiteit, veroorzaakt door de sterke globalisering.

Het aardrijkskunde-onderwijs heeft ook de taak om het concept duurzame ontwikkeling aan te bieden. Deze holistische benadering laat ons het aardrijk als een totaliteit zien: de geografie en de mens in een natuurlijk, landelijk en stedelijk milieu.

De kandidaat krijgt door deze aanpak inzicht in de dimensies van de relaties tussen mens, plaats en ruimte. Een duurzame aarde waar mensen op verantwoordelijke wijze omgaan met de fysische aspecten, de natuurlijke hulpbronnen en de biodiversiteit. De kandidaat leert het belang van het streven naar duurzame samenlevingen (Planet), sociale rechtvaardigheid (People), betere economische verdeling van goederen (Profit) en integratie van bevolkingsgroepen en het opdoen van sociale competentie (Participation).

De instelling van een wereldburger zal de kandidaat ook bewuster maken van de duurzame ontwikkeling waarbij een balans moet worden gevonden tussen de 4P's, zodat een betere leefbare omgeving en wereld kan worden gecreëerd. Ook de wereldmachten streven naar een duurzame aarde en duurzame samenleving, zowel op nationaal als op mondiaal niveau. Het zorgdragen voor de toekomst, het bevorderen van verantwoordelijkheidsgevoel en participatie van de kandidaat aan een leefbare wereld zijn essentieel voor het vak aardrijkskunde. Het streven van het aardrijkskunde-onderwijs is de kandidaat voor te bereiden op zijn toekomstige rol als verantwoordelijke, actieve en kritische wereldburger met een eigen identiteit.

De programma's voor havo en vwo hebben op het niveau van de domeinen dezelfde hoofdstructuur.

In domein A worden de vaardigheden beschreven: geografische werkwijzen en geografisch onderzoek. De geografische benadering handelt over het omgaan met geografische informatie, het stellen van geografische vragen en het hanteren van geografische werkwijzen. Deze vaardigheden komen in alle andere domeinen terug. Het onderzoek wordt betrokken op de eigen regio; rond een thema dat aansluit bij het domein 'Leefomgeving'.

De domeinen 'Wereld' (B) en 'Aarde' (C) bieden het mondiale perspectief met regionale uitwerkingen vanuit respectievelijk het sociaalgeografisch en het fysisch-geografisch oogpunt. Zowel in havo als vwo buigen leerlingen zich bovendien over een thema dat een relatie legt tussen 'natuur' en 'samenleving'.

In domein D staat één gebied centraal met zijn unieke kenmerken én in het perspectief van 'wereld' en 'aarde'.

Het domein E behandelt enkele actuele ruimtelijke vraagstukken in de leefomgeving van de kandidaat. De schaal waarop de vraagstukken betrekking hebben kan lokaal, regionaal of nationaal zijn, met relevante internationale kaders.

3. Het examenprogramma aardrijkskunde havo en vwo

Volgens artikel 11 in het landsbesluit examens vwo, havo en mavo (AB 1991, GT 35) stelt de Minister van onderwijs het examenprogramma vast.

Het eindexamen aardrijkskunde bestaat uit schoolexamens en een centraal examen.

Overzicht domeinen havo

Het examen voor aardrijkskunde havo heeft betrekking op de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Wereld
- Domein C Aarde
- Domein D Ontwikkelingsland
- Domein E Leefomgeving
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep

Het centraal examen heeft betrekking op subdomeinen B2, C2, D1 en E1 in combinatie met domein A1.

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A en:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Overzicht domeinen vwo

Het examen voor aardrijkskunde vwo heeft betrekking op de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Wereld
- Domein C Aarde
- Domein D Gebieden
- Domein E Leefomgeving
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep

Het centraal examen heeft betrekking op subdomeinen B1, C1, D1 en E1 in combinatie met domein A1.

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A en:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Omschrijving van de examenstof aardrijkskunde voor het centraal examen

Voor de vakken, waarvan het centraal examen uit Nederland afkomstig zijn, staat de omschrijving van het CE-deel van het examenprogramma Nederland in een *syllabus* (zie examenblad.nl).

Examen aardrijkskunde havo en vwo op de Cariben:

Sinds 2021 wordt op de Cariben een aangepast centraal examen aardrijkskunde havo en vwo afgenomen. De examens aardrijkskunde havo en vwo op de Cariben zijn grotendeels hetzelfde als in Europees Nederland. Alleen de examenopgaven bij subdomein E1 uit het examenprogramma, getiteld 'nationale en regionale vraagstukken', hebben een andere invulling dan in Europees Nederland. Deze opgaven worden apart voor de Cariben ontwikkeld. Het gaat om het toetsen van hetzelfde curriculum als in Europees Nederland, maar met een andere regionale component. Hiervoor is een syllabus te vinden op de website www.ea.aw en/of examenblad.nl. (*Syllabus Centraal Examen Subdomein E1 Caribisch Nederland*)

Naast een beschrijving van de exameneisen die voor een centraal examen gelden, kan de syllabus verdere informatie bevatten over het centraal examen aardrijkskunde zoals beoordeling, de aard van toetsing en zitting van de examens. Volgens artikel 24 lid 2 in het landsbesluit examens vwo, havo en mavo (AB 1991, GT 35) stelt de Minister van onderwijs de dagen waarop de centrale examens zullen worden afgenomen, alsmede het tijdstip voor elke zitting van deze examens vast. De zittingen van centrale examens op Aruba duren een half uur langer dan in Nederland.

Septembermededeling: Elk jaar worden alle syllabi voor de Nederlandse centrale examens in juni opgesteld. Jaarlijks horen alle betrokkenen in september op examenblad.nl zich te informeren of er eventuele aanpassingen ingevoerd zijn.

Omschrijving van de examenstof aardrijkskunde voor de schoolexamens

De omschrijving van het SE staat in de '*Handreiking SE aardrijkskunde*' en is te vinden op de website van de SLO (slo.nl). Hier tref je onder andere informatie over de verschillende specifieke aspecten bij de inrichting en ontwikkeling van het schoolexamen en links naar relevante documentatie en sites. Het onderdeel het examenprogramma beschrijft hoe de eindtermen uitgewerkt zouden kunnen worden, toelichtingen op eindtermen, begrippen en concepten, voorbeelden van contexten en toepassingen, en waar mogelijk verschil aangebracht kan worden tussen havo en vwo.

4. Eindtermen aardrijkskunde havo

De eindtermen zijn per domein en subdomein uitgewerkt.

Aardrijkskunde – havo Domein A: Vaardigheden	
Subdomeinen	Eindtermen
A1 Geografische benadering	1. De kandidaat kan de geografische benadering adequaat hanteren. De kandidaat kan in dit verband: a. geografische informatie selecteren, verwerken en weergeven; b. geografische vragen herkennen en zelf formuleren; c. de geografische werkwijzen toepassen bij het formuleren en beantwoorden van geografische vragen.
A2 Geografisch onderzoek	2. De kandidaat kan een geografisch onderzoek opzetten, uitvoeren, presenteren en evalueren: a. op basis van een geografische onderzoeksvraag en een gestructureerd plan van aanpak; b. met gebruikmaking van de geografische werkwijzen en primaire data; c. zo mogelijk aansluitend op onderdelen van het examenprogramma, met name de domeinen B, C en E.

Aardrijkskunde – havo Domein B: Wereld	
Subdomeinen	Eindtermen
B1 Gebieden op de grens van arm en rijk	3. De kandidaat kan de situatie in een nader (door de school) te kiezen gebied waar één of meer rijke landen en één of meer arme landen aan elkaar grenzen, beschrijven en analyseren. Het betreft: a. economische, demografische en sociaal-culturele gebiedskenmerken en de relaties daartussen; b. de (grensoverschrijdende) relaties tussen beide soorten landen en de gunstige en ongunstige effecten daarvan.
B2 Samenhangen en verschillen in de wereld	4. De kandidaat kan ten aanzien van samenhangen en verschillen in de wereld: a. mondiale spreidings- en relatiepatronen van economische, demografische en sociaal-culturele verschijnselen beschrijven en in hoofdlijnen verklaren; b. het proces van mondialisering beschrijven, herkennen en in hoofdlijnen verklaren.

Aardrijkskunde – havo
Domein B: Wereld

Subdomeinen	Eindtermen
B3 Mondiale processen en lokale effecten	5. De kandidaat kan aan de hand van een nader door de school te kiezen voorbeeld aangeven en beoordelen hoe mondialisering uitwerkt in een lokale context. Hij betreft hierbij: a. sociaal- en fysisch-geografische aspecten; b. actoren (op verschillende analyseniveaus) in de lokale context.

Aardrijkskunde – havo
Domein C: Aarde

Subdomeinen	Eindtermen
C1 Samenhangen en verschillen (op aarde) op regionaal niveau	6. De kandidaat kan voor een nader door de school te kiezen fysisch-geografische regio: a. spreidingspatronen van natuurlijke en landschappelijke verschijnselen beschrijven; b. relaties leggen tussen natuurlijke processen en landschappelijke verschijnselen.
C2 Samenhangen en verschillen op aarde	7. De kandidaat kan met betrekking tot samenhangen en verschillen op aarde: a. natuurlijke verschijnselen aan het aardoppervlak en in de atmosfeer beschrijven, herkennen en verklaren, rekening houdend met verschillende tijden ruimteschalen; b. de kenmerken van de landschapszones op aarde en de veranderingen hierin beschrijven, analyseren en aan elkaar relateren.
C3 De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten	8. De kandidaat kan aan de hand van een nader door de school te kiezen voorbeeld aangeven hoe natuur processen uitwerken in een lokale context. Hij betreft hierbij: a. fysisch- en sociaal-geografische aspecten; b. actoren in de lokale context.

Aardrijkskunde – havo
Domein D: Ontwikkelingsland

Subdomeinen	Eindtermen
D1 Gebiedskenmerken	9. De kandidaat kan gebiedskenmerken van een nader aan te wijzen ontwikkelingsland beschrijven en analyseren. Het betreft: a. sociaal-geografische en fysisch-geografische kenmerken van het betreffende ontwikkelingsland; b. de sociaal-economische positie van het betreffende ontwikkelingsland in de macroregio én in de wereld.

Aardrijkskunde – havo
Domein D: Ontwikkelingsland

Subdomeinen	Eindtermen
D2 Actuele vraagstukken	10. De kandidaat kan actuele vraagstukken in het in subdomein D1 bedoelde ontwikkelingsland beschrijven en analyseren. Het betreft: <ol style="list-style-type: none"> vraagstukken van landdegradatie en milieuverontreiniging; conflicten in het betreffende ontwikkelingsland die verband houden met de etnische en culturele diversiteit in het land.

Aardrijkskunde – havo
Domein E: Leefomgeving

Subdomeinen	Eindtermen
E1 Nationale en regionale vraagstukken	11. De kandidaat kan met betrekking tot het Caribische regio: <ol style="list-style-type: none"> het gebied op verschillende manieren afbakenen; fysische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren; politiek geografische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren; demografische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren; sociaal-culturele kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren; economische relaties in het gebied beschrijven, verklaren en analyseren, in het bijzonder van het toerisme.
E2 Regionale en lokale vraagstukken	De kandidaat kan lokale en regionale ruimtelijke vraagstukken beschrijven en analyseren en zich daarover een beargumenteerde mening vormen.

Domein F: Oriëntatie op studie en beroep

5. Eindtermen aardrijkskunde vwo

Aardrijkskunde – vwo Domein A: Vaardigheden	
Subdomeinen	Eindtermen
A1 Geografische benadering	1. De kandidaat kan de geografische benadering adequaat hanteren. <ol style="list-style-type: none"> geografische informatie selecteren, verwerken en weergeven; geografische vragen herkennen en zelf formuleren; de geografische werkwijzen toepassen bij het formuleren en beantwoorden van geografische vragen.
A2 Geografisch onderzoek	2. De kandidaat kan een geografisch onderzoek opzetten, uitvoeren, presenteren en evalueren: <ol style="list-style-type: none"> op basis van een geografische onderzoeksvraag en een gestructureerd plan van aanpak; met gebruikmaking van de geografische werkwijzen en primaire data; zo mogelijk aansluitend op onderdelen van het examenprogramma, met name de domeinen B, C en E.

Aardrijkskunde – vwo Domein B: Wereld	
Subdomeinen	Eindtermen
B1 Samenhang en verscheidenheid in de wereld	3. De kandidaat kan ten aanzien van samenhang en verscheidenheid in de wereld: <ol style="list-style-type: none"> de begrippen 'mondialisering' en 'tijdruimte-compressie' in onderling verband en vanuit een geografisch perspectief analyseren; mondiale spreidingspatronen van economische, culturele, demografische, sociale en politieke verschijnselen beschrijven, in hoofdlijnen verklaren en aan elkaar relateren; grootstedelijke gebieden in een nader aan te wijzen postindustriële land analyseren in het licht van processen van mondialisering.
B2 Mondiaal verdelingsvraagstuk	4. De kandidaat kan met betrekking tot een nader door de school te kiezen verdelingsvraagstuk vanuit het perspectief van het subdomein 'Samenhang en verscheidenheid in de wereld' (B1): <ol style="list-style-type: none"> het vraagstuk beschrijven en analyseren als een maatschappelijk verdelingsvraagstuk; actuele discussies over het vraagstuk kritisch beoordelen en relaties leggen met relevante natuurlijke factoren; beleid beoordelen dat is gericht op het oplossen van het vraagstuk op macroregionale schaal.

Aardrijkskunde – vwo
Domein C: Aarde

Subdomeinen	Eindtermen
C1 De aarde als natuurlijk systeem; samenhangen en diversiteit	<p>5. De kandidaat kan met betrekking tot de aarde als natuurlijk systeem:</p> <ol style="list-style-type: none"> de aarde als een uniek natuurlijk systeem beschrijven en deze kennis toepassen bij het analyseren van veranderingen aan het aardoppervlak op verschillende tijd- en ruimtetijdschalen; de kenmerken van landschapszones op aarde en de veranderingen hierin beschrijven, analyseren en aan elkaar relateren; de natuurlijke en landschappelijke kenmerken van een nader aan te wijzen fysisch-geografische macroregio in onderlinge samenhang en in relatie tot de samenlevingen in de betreffende macroregio analyseren.
C2 Mondiaal milieuvraagstukken	<p>6. De kandidaat kan met betrekking tot een nader door de school te kiezen mondiaal milieuvraagstuk, vanuit het perspectief van subdomein 'De aarde als natuurlijk systeem' (C1):</p> <ol style="list-style-type: none"> het vraagstuk beschrijven en analyseren als natuurlijk vraagstuk; actuele discussies over het vraagstuk kritisch beoordelen, daarbij onderscheid maken tussen oorzaken en gevolgen en relaties leggen met relevante maatschappelijke factoren; beleid beoordelen dat is gericht op het oplossen van het vraagstuk op macroregionale schaal.

Aardrijkskunde – vwo
Domein D: Gebieden

Subdomeinen	Eindtermen
D1 Afbakening en gebiedskenmerken	<p>7. De kandidaat kan ten aanzien van een nader aan te wijzen macroregio:</p> <ol style="list-style-type: none"> de afbakening van de betreffende macroregio analyseren, gebruikmakend van combinaties van relevante kenmerken; een geografische vergelijking maken tussen de betreffende macroregio en een andere ontwikkelingsregio in de wereld op grond van relevante kenmerken; de ontwikkelingsprocessen in de betreffende macroregio in hoofdlijnen aangeven en verklaren met gebruikmaking van economische, politieke, sociaal-culturele, fysisch-geografische, historische, interne en externe factoren.

Aardrijkskunde – vwo
Domein D: Gebieden

Subdomeinen

Eindtermen

D2 Actuele vraagstukken

8. De kandidaat kan actuele vraagstukken in de in subdomein D1 bedoelde macroregio vanuit een geografisch perspectief beschrijven, analyseren en verklaren. Het betreft:
- a. milieuvraagstukken samenhangend met het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en natuurlijke gevaren samenhangend met natuurrampen;
 - b. kenmerken van de hedendaagse ontwikkeling in de steden en op het platteland van de betreffende macroregio, samenhangend met het proces van mondialisering;
 - c. conflicten in de betreffende macroregio, voor zover ze verband houden met de etnische en culturele diversiteit in de regio.

Aardrijkskunde – vwo
Domein E: Leefomgeving

Subdomeinen

Eindtermen

E1 Nationale en regionale vraagstukken

9. De kandidaat kan met betrekking tot de Caribische regio in het gebied:
- a. het gebied op verschillende manieren afbakenen;
 - b. de fysische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren;
 - c. de politiek geografische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren;
 - d. de demografische kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren;
 - e. de sociaal-culturele kenmerken van het gebied beschrijven, verklaren en analyseren;
 - f. de economische relaties in het gebied beschrijven, verklaren en analyseren, in het bijzonder van het toerisme.

E2 Regionale en lokale vraagstukken

10. De kandidaat kan lokale en regionale ruimtelijke vraagstukken beschrijven en analyseren en zich daarover een beargumenteerde mening vormen.

Domein F: Oriëntatie op studie en beroep

